

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1923 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av hushållningssällskapen m. m. ävensom åtta i ärendet väckta motioner.

(1:a avd.)

I den till riksdagen den 8 januari 1923 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i punkt 78 under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen för kalenderåret 1923, att utgå enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra anslag av 249,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 februari 1923 avlåten proposition, nr 107, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels antaga statsrådsprotokollet bifogat förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap (Bilaga A) och därvid yttra sig över samma protokoll bifogat förslag till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation (Bilaga B),

dels medgiva, att från och med 1925 må av nionde huvudtiteln ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar i fråga om sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat, till envar därvid närvarande röstberättigad utgå dagtraktamente för en sammanträdesdag jämte ersättning för resekostnader till och från sammanträdet, allt enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde,

dels ock antaga berörda protokoll bifogat förslag till förordning angående fördelning av allmänt anslag till hushållningssällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel (Bilaga C).

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till innehållet i ovan nämnda statsrådsprotokoll.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 10 saml. 25 häft. (Nr 44.)

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) nr 38 i första kammaren av herr *Gustafsson, Karl m. fl.* och nr 78 i andra kammaren av herr *Jönsson i Fridhill m. fl.*, lika lydande, vari hemställts, att riksdagen behagade besluta att till hushållningssällskapen för år 1923 såsom tillfälligt anslag anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra anslag av 682,000 kronor, att utgå enligt samma grunder som under åren 1920—1922;

2) nr 180 i första kammaren av herrar *Nilsson, Nils Anton* och *Jönsson*, vari hemställts, att riksdagen må med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående fördelning av allmänt anslag till hushållningssällskapen för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel besluta bibehållandet av nu gällande grunder för fördelningen;

3) nr 248 i andra kammaren av herr *Osberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 107 måtte taga i övervägande, huruvida antingen genom omreglering av de föreslagna grunderna till fördelning av det nämnda statsanslaget till hushållningssällskapen eller på annat sätt trygghet för bibehållande av minst nu utgående statsbidrag till särskilt Malmöhus och Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap må kunna beredas dessa sällskap från och med år 1925;

4) nr 178 i första kammaren av herrar *Bodin* och *Andersson, Erik* och nr 247 i andra kammaren av herr *Karlström* i Lummelunda m. fl., likalydande, vari hemställts, att riksdagen ville antaga den i propositionen föreslagna förordningen angående fördelning av allmänt anslag till hushållningssällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel med följande ändring och tillägg:

Vid fördelningen av — — — områden, dock att, därest enligt dessa grunder något hushållningssällskap skulle erhålla mindre än 50,000 kronor, detta belopp tillägges hushållningssällskapet och återstoden av anslaget enligt sagda grunder fördelas mellan de övriga hushållningssällskapen.

Fördelning — — — folkräkning.

Statskontoret — — — ersättningsbeloppen;

5) nr 186 i första kammaren av herr *von Sneidern*, vari hemställts, att riksdagen vid avgivande av yttrande över förslaget till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation ville uttala sig för att §§ 12 och 22 måtte erhålla följande lydelse.

§ 12.

3 mom. För att gälla såsom hushållningssällskaps beslut erfordras vid beviljande av anslag till nya ändamål och behov, att två tredjedelar av de röstande förena sig om beslutet.

§ 22.

1 mom. Envar vid hushållningssällskaps ordinarie sammanträde närvarande röstberättigad åtnjuter ej mindre ersättning för resekostnader fram och åter än även dagtraktamente, dock för högst tre sammanträdesdagar årligen, allt enligt sjätte klass av gällande resereglemente.

6) nr 187 i första kammaren av herr *Lindhagen*, vari hemställts, att riksdagen med anledning av propositionen 107 angående omorganisation av hushållningssällskapen måtte:

A, i sammanhang med handläggningen av propositionen, uttala sig för, att hushållningssällskapen böra skiljas från sin ledande befattning med den sociala jordfrågan i all synnerhet i dennas fortsättning, eller, om riksdagen ej är beredd att redan nu träffa något avgörande härom, förklara frågan om hushållningssällskapens omorganisation böra behandlas i sammanhang med övriga på regeringens bord vilande sociala jordspörsmål och följaktligen icke lämpligen kunna vid denna riksdag föranleda någon åtgärd;

B, under förutsättning åter att propositionen vid denna riksdag upptages till realbehandling, besluta följande tillägg i förslaget till allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation, nämligen:

a) beträffande 2 §, med utsträckande av inträdesrätten och upphävande av invalsrätten, följande ändrade lydelse av denna paragraf:

»Envar kommunalt röstberättigad äger, efter därom gjord, av ledamotsavgift åtföljd skriftlig anmälan, inträda såsom ledamot i hushållningssällskap, inom vars område han är bosatt»;

b) beträffande 5 §, att *förvaltningsutskottets ledamöter uteslutas från beslutanderätt vid sammanträdena* och att således i denna paragraf orden »jämte förvaltningsutskottets ledamöter» utgå i 1 mom. samt att 4 mom. erhåller följande lydelse: »Vid hushållningssällskaps sammanträde äger varje lantbruksombud en röst.»;

c) beträffande 6 §, att 2 mom. erhåller följande förändrade lydelse: »Extra sammanträde hålles, då förvaltningsutskottet finner sådant

erforderligt, eller då Kungl. Maj:t därom förordnar eller då minst en fjärdedel av lantbruksombuden det begära.»;

d) beträffande 8 §, att i 1 mom. efter punkt 4 tillägges följande:

»5) andra val, som föranledas av särskilda åt hushållningssällskapen lämnade uppdrag.»;

varjämte övriga punkters nummer ändras i överensstämmelse härmed;

e) beträffande 9 §, att första stycket erhåller följande förändrade lydelse:

»Vid hushållningssällskaps sammanträde, vars förhandlingar äro offentliga, äger en var ledamot av sällskapet rätt att yttra sig och väcka förslag. Förslag, som insändes före sammanträdet, skall uppföras på dess dagordning.»;

f) beträffande 19 §, att till densamma lägges ett stycke av följande lydelse:

»När ombudssammanträde äger rum inom den tid, för vilken ovan omnämnt begärt yttrande skall avgivas, bör mötet beredas tillfälle att i förvaltningsutskottets ställe avgiva yttrande. Äger sammanträde ej rum inom tid, som nyss sagts, men anses yttrandet vara av synnerligen viktig beskaffenhet, skall, såvitt möjligt, extra sammanträde hållas för att bereda ombuden sådant tillfälle.»;

g) beträffande 22 §, att 2 mom. och 3 mom. erhålla följande ändrade lydelse:

»2 mom. Vid extra sammanträde åtnjuter envar — — — sammanträdet;

3 mom. Ersättning vid extra sammanträde, varom Kungl. Maj:t enligt 6 § 2 mom. förordnat, gäldas direkt av statsmedel.»;

h) beträffande 30 §, att till densamma lägges ett nytt stycke, så lydande:

»Vad om hushållningssällskap stadgats beträffande medlemsskap, rätt att väcka förslag samt omröstning och rösträtt gälle i tillämpliga delar även för underavdelning».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna.

I proposition nr 176 till 1922 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, i huvudsak, att dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap, avseende att hushållningssällskap, som från och med 1924 ville komma i åtnjutande av statsbidrag, skulle äga stadgar, som fastställts

av Kungl. Maj:t, samt att stadgarna för erhållande av dylik fastställelse skulle vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation, dels ock i sammanhang därmed yttra sig över propositionen bilagt förslag till kungörelse om dylika allmänna grunder.

Dessa grunders huvudprinciper sammanfattades sålunda:

1) Beredande av rätt för praktiskt taget envar, vilken såsom näring idkar lanthushållning, därtill hörande binäring, fiske eller hemslöjd att, utan inval, efter anmälan inträda såsom ledamot av hushållningssällskap, inom vars område näringen idkas.

2) Överlåtande av hushållningssällskaps beslutanderätt åt valda ombud (lantbruksombud) jämte förvaltningsutskottets ledamöter.

3) Tillerkännande av resekostnads- och traktamentsersättning åt förenämnda ombud ävensom åt ledamöterna i förvaltningsutskott eller deras respektive suppleanter.

Jordbruksutskottet tillstyrkte i huvudsak Kungl. Maj:ts berörda förslag. Vid behandlingen i riksdagen biföll andra kammaren med några mindre jämkningar utskottets förslag, under det att första kammaren avslog utskottets hemställan, varigenom frågan för det årets riksdag förfallit.

I Kungl. Maj:ts förevarande framställning har frågan om hushållningssällskapens omorganisation åter upptagits. De däri framställda förslagen ansluta sig till de motsvarande, nästlidet år framlagda med därtinnan vid riksdagsbehandlingen förordade jämkningar.

Utskottet.

Propositionen utmynnar alltså i en hemställan om *antagande* av förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap och i samband därmed *yttrande* rörande förslag till kungörelse om allmänna grunder för hushållningssällskapens organisation, vilken senare författning Kungl. Maj:t skulle hava att utfärda i administrativ ordning. Härjämte anhålles om medgivande att från och med 1925 för visst ändamål taga i anspråk nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanlag till rese- och traktamentspenningar.

Enligt nämnda förslag till förordning för statsbidrags utgående till hushållningssällskap fordras, att sällskaps stadgar skola vara avfattade i *huvudsaklig* överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation. Förslag till sådana allmänna grunder innehållas i ovanberörda förslag till kungörelse.

Därjämte framlägges i Kungl. Maj:ts nu förevarande proposition för att *antagas* av riksdagen förslag till förordning angående ändrade grunder för fördelning av det ordinarie allmänna anslaget till hushållningssällskapen (ersättningen för indragna brännvinsförsäljningsmedel).

Dessa nya grunder, som anses betingade av den ifrågasatta nya organisationen av hushållningssällskapen, innebära i förhållande till de hittills gällande grunderna dels att vid fördelningen av ifrågavarande anslagsmedel hänsyn skall tagas icke blott till befolkningens antal och olika verksamhet utan jämväl till arealen av sällskapens verksamhetsområde, dels ock att stadsbefolkningens inflytande å berörda fördelning i viss mån begränsas. Den föreslagna förordningen hänför sig blott till det allmänna anslaget, men såsom framgår av statsrådsprotokollet avses att sedan omorganisationen genomförts tillämpa samma grunder jämväl beträffande till förhöjning av det ordinarie statsbidraget beviljat extra anslag, varigenom uppnås samma resultat, som om det varit ett enda anslag, som fördelats efter förordningens grunder.

Allmänna
grunder för
hushållnings-
sällskapens
organisation.

Utskottet vill till en början framhålla, att utskottet icke kunnat finna skäl biträda herr Lindhagens yrkande, att riksdagen i detta sammanhang skulle uttala sig för att hushållningssällskapen borde skiljas från sin ledande befattning med den sociala jordfrågan i all synnerhet i dennas fortsättning eller att riksdagen skulle förklara frågan om hushållningssällskapens omorganisation böra behandlas i sammanhang med övriga vilande sociala jordspörsmål.

Vad angår ifrågavarande organisationsfråga, får utskottet redan här för egen del uttala sin anslutning till det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps verksamhet, varvid utskottet emellertid vill förutskicka, att utskottet sedermera återkommer till denna frågas samband med hushållningssällskapens anslagsbehov. I anledning närmast av de i herr von Sneiderns och herr Lindhagens motioner framställda erinringar och förslag har utskottet ansett sig böra särskilt behandla nedan upptagna därav berörda stadganden i kungörelseförslaget.

2 §.

Beträffande förevarande paragraf har herr Lindhagen föreslagit, att envar kommunalt röstberättigad skulle äga rätt till inträde såsom ledamot i hushållningssällskap, utan hinder därav att han icke idkar i 1 § omförmäld näring, ävensom att i samband därmed bestämmelser om invalsrätt såsom obehövligen skulle bortfalla. Då utskottet emellertid finner den av Kungl. Maj:t föreslagna begränsningen av rätt till inträde lämplig samt med beaktande att genom invalsrätten möjlighet föreligger att bereda även andra för hushållningssällskapens angelägenheter intresserade och kunniga personer ledamotskap, har utskottet ej funnit skäl förorda herr Lindhagens ändringsyrkande.

5 §.

Vad herr Lindhagen i sin motion anført beträffande denna paragraf, gående ut på att förvaltningsutskottets ledamöter i visst fall skulle uteslutas från beslutanderätt vid hushållningssällskaps ombudsmöte, synes utskottet icke innebära anledning till ändring uti Kungl. Maj:ts förslag.

6 §.

Då enligt utskottets mening Kungl. Maj:ts förslag under 2 mom. torde innefatta tillräckligt betryggande garantier för att extra sammanträde skall kunna hållas i fall, då sådant kan vara erforderligt, kan utskottet icke tillstyrka herr Lindhagens förslag om ändring av ifrågavarande bestämmelse.

8 §.

Under förevarande paragraf äro angivna vissa viktiga ärenden, vilka må upptagas och avgöras allenast å ordinarie sammanträde. Herr Lindhagen har i sin motion föreslagit, att till nu ifrågavarande ärenden jämväl måtte hänföras val, som föranledas av särskilt åt hushållningssällskapen lämnade uppdrag. Utskottet finner sig emellertid icke övertygat om lämpligheten av att i de föreliggande allmänna grunderna fastslås, att dylika val allenast må kunna avgöras i nu ifrågavarande ordning, och kan därför icke biträda motionärens förslag i denna del.

9 §.

Beträffande förevarande paragraf har herr Lindhagen gjort framställning rörande förtydligande av paragrafen i syfte att därav må framgå ledamots rätt att väcka förslag å sammanträde ävensom att till paragrafen måtte fogas ett tillägg av innehåll, att förslag, som på förhand insänts, också skola ovägerligen uppföras på sammanträdet dagordning. I anledning härav får utskottet erinra, att, på sätt framgår av 6 och 7 §§, av enskild ledamot av hushållningssällskap väckt ärende måste, för att kunna förekomma vid hushållningssällskapets ordinarie sammanträde, i form av motion ingivas till förvaltningsutskottet senast 45 dagar före sammanträdet samt därefter av förvaltningsutskottet vederbörligen förberedas. Den i 9 § föreskrivna yttranderätten kan själfallet endast avse spörsmål, som faller inom ramen för i sålunda angiven

ordning till behandling föreliggande ärende. Vid sådant förhållande synas de av herr Lindhagen framställda erinringarna i nu ifrågavarande avseende icke påkalla något utskottets vidare yttrande.

12 §.

Beträffande denna paragraf har herr von Sneidern yrkat, att kvalificerad majoritet icke skulle erfordras ifråga om beslutande av utgift, som förvaltningsutskottet avstyrkt, samt höjande av utgiftsbelopp, som förvaltningsutskottet föreslagit. Utskottet vill i anledning härav erinra, att utskottet vid behandling av föreliggande ärende nästlidet år avstyrkte enahanda yrkande i då väckta motioner under framhållande att, ehuru visst fog funnes för motionärernas anmärkningar, utskottet dock ansåge, att de olägenheter, som bibehållandet av de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna kunde komma att medföra, uppvägdess genom fördelen av den större garanti mot förhastade beslut, som onekligen genom bestämmelserna vunnes. Utskottet finner nu ej skäl frånga denna ståndpunkt.

19 §.

I anledning av herr Lindhagens yrkande beträffande denna paragraf får utskottet framhålla, att enligt utskottets mening berörda stadgande allenast torde avse att bland förvaltningsutskotts åligganden jämväl upptaga skyldighet för förvaltningsutskott att avgiva av statens verk eller myndigheter därifrån begärda yttranden. Givetvis står det emellertid öppet för verk eller myndighet att för särskilda fall begära yttrande från hushållningssällskap såsom sådant, vilket yttrande då torde bli föremål för beslut vid ombudsmöte. Då det emellertid icke synes utskottet erforderligt eller lämpligt att i detta sammanhang intaga någon bestämmelse i nyssnämnda syfte, får utskottet avstyrka bifall till herr Lindhagens förevarande förslag.

Bland de förvaltningsutskottet åliggande uppgifter angives, i motsats till vad i förslaget förlidet år var fallet, jämväl att lämna biträde för införskaffande genom sällskapets underavdelningar av uppgifter till jordbruksräkningar och jordbruksstatistik i övrigt. I § 28 stadgas i anslutning härtill att underavdelning har att i förevarande avseende lämna biträde. I anledning härav vill utskottet uttala att för en tillämpning av detta stadgande givetvis måste förutsättas att nödiga statsmedel ställes till förfogande för ändamålet, då vederbörande underavdelning icke torde beräknas kunna av egna medel bestrida kostnaderna härför.

22 §.

Beträffande först herr von Sneiderns yrkande, att ifrågavarande resekostnads- och traktamentsersättning skulle utgå enligt sjätte klassen i gällande resereglemente vill utskottet erinra, att utskottet förlidet år beträffande av samme motionär då väckt förslag av enahanda innehåll yttrade, att utskottet funne övertvägande skäl tala för Kungl. Maj:ts förslag. Denna ståndpunkt finner utskottet icke anledning nu frånträda.

Herr Lindhagen har beträffande denna paragraf hemställt, att ersättning för resekostnad och dagtraktamente skulle utgå jämväl vid annat extra sammanträde än sådant, varom Kungl. Maj:t förordnat. Utskottet vill erinra, att herr Lindhagen beträffande 6 § yrkat, att extra sammanträde skulle kunna sammankallas även på begäran av visst antal lantbruksombud, vilket förslag utskottet emellertid icke ansett sig kunna biträda. Utskottet kan icke heller tillstyrka, att ersättning för resekostnad och dagtraktamente åtnjutes i andra fall än av Kungl. Maj:t föreslagits.

27 och 30 §§.

I 27 § lämnas föreskrift om inrättande av underavdelning av hushållningssällskap. 30 § innehåller bestämmelser rörande underavdelnings sammanträde.

Herr Lindhagen har anmärkt, att författningsförslaget icke innehölle uttömmande grunder för inrättande av dylik underavdelning, samt föreslagit, att bestämmelser härom måtte inflyta såsom tillägg till 30 §. I anledning härav vill utskottet allenast uttala, att bestämmelsen i fråga torde böra så tolkas, att varje ledamot av vederbörande hushållningssällskap äger rätt till medlemskap i den sällskapets underavdelning, inom vars område han är boende. Däremot kan utskottet icke finna några särskilda bestämmelser i utav herr Lindhagen antydd riktning vara påkallade.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda uttalat rörande de underställda allmänna grunderna för hushållningssällskaps organisation, anser utskottet sig böra biträda det föreliggande förslaget till förordning rörande visst villkor för statsbidrags utgående.

*Visst villkor
för stats-
bidrags ut-
gående.*

Såsom utskottet vid behandlingen av organisationsfrågan antytt, förefinnes ett visst samband mellan denna fråga och hushållningssällskapens anslagsfråga, varå utskottet nu något närmare ingår.

*Anslagsbe-
hovet och
grunderna
för anslags
utgående.*

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 10 saml. 25 häft. (Nr 44).

Departementschefen har i berörda avseende — efter att hava angivit, att han alltså vore av den åsikten, att man måste avgöra organisationsfrågan utan att samtidigt bestämma beloppet av anslag till hushållningssällskapen för det år, den nya organisationen vore avsedd att träda i tillämpning eller numera tidigast 1925 — anfört följande:

»För egen del anser jag mig i detta sammanhang böra göra det uttalande, att från och med den nya organisationens trädande i tillämpning hushållningssällskapen böra beredas dels ett särskilt anslag för avlönande av sekreterare i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag, dels ock, utöver det hushållningssällskapen i ersättning för mistade brännvinsförsäljningsmedel tillerkända ordinarie allmänna anslaget å 2,100,000 kronor, ett extra allmänt anslag. Genom sistnämnda extra anslag böra sällskapen i första hand med 150,000 kronor beredas ersättning för de av lantbruksstyrelsen — under antagande av allenast ett ordinarie sammanträde årligen — till detta belopp beräknade utgifterna för rese- och traktamentsersättning åt lantbruksombud och ledamöter i förvaltningsutskott. Huruvida och i vad mån det extra allmänna anslaget därutöver må höjas, för att, på sätt under senare år skett och jämväl för i år föreslagits, bereda sällskapen en *tillfällig* ökning av det ordinarie allmänna anslaget, torde i viss mån komma att bero på det allmänna prisläget. Därest man, såsom lantbruksstyrelsen i sina jämförande beräkningar gjort, utgår från att för 1925 kommer att beviljas samma tillfälliga ökning, som Kungl. Maj:t för 1923 föreslagit, skulle alltså hushållningssällskapen, utöver det ordinarie allmänna anslaget å 2,100,000 kronor, beredas ett extra allmänt anslag å i runt tal 400,000 kronor.»

I vad departementschefen anfört rörande anslag till avlönande av sekreterare samt beredande av ersättning till sällskapen för de kostnader, som föranledas av vissa av den nya organisationen föranledda reseersättningar, får utskottet instämma. Utskottet anser sig emellertid böra — i anslutning till vad såväl departementschefen som utskottet föregående år framhållit — understryka att ersättning bör beredas sällskapen jämväl för andra förekommande administrationskostnader, vilka direkt föranledas av de nya grunderna för organisationen.

Vad åter beträffar den av departementschefen uttalade uppfattningen rörande hushållningssällskapens behov av extra anslag till uppehållande av den egentliga verksamheten efter nyorganisationens genomförande föranleder denna utskottet att mera ingående klarlägga sin ståndpunkt till denna fråga.

Utskottet utvecklade föregående år sina synpunkter å detta spörsmål genom följande av riksdagens andra kammare godkända uttalanden:

»Utskottet vill härvid särskilt erinra om riksdagens i nu ifrågavarande avseende vid flera tillfällen gjorda uttalanden. Sålunda anförde 1919 års riksdag vid begäran om skyndsamt utredning på vad sätt staten borde ytterligare, d. v. s. utöver det såsom ersättning för indragna brännvinsförsäljnings-

medel å ordinarie stat uppförda anslaget å 2,100,000 kronor, bidraga till upprätthållande av sällskapens verksamhet, att staten icke borde undandraga sig lämna sällskapen det ytterligare stöd, som kunde anses vara av omständigheterna betingat, och att riksdagen ansåge så mycket större anledning härtill föreligga, som sällskapens ökade utgifter i viss mån torde hava föranletts av de uppgifter av skilda slag, som särskilt under senare åren av staten i vidsträckt mån anförtrotts dem. På framställning av Kungl. Maj:t blev därefter av 1920 års riksdag i avvaktan på det blivande organisationsförslaget på tilläggsstat för 1920 uppfört ett anslag av 682,000 kronor. Sedan Kungl. Maj:t under framhållande av hushållningssällskapens betryckta läge i ekonomiskt avseende föreslagit 1921 års riksdag uppförande fortfarande å tilläggsstat för samma år av ett till 900,000 kronor förhöjt ytterligare bidrag, beviljade riksdagen efter gemensam votering allenast ett anslag av 682,000 kronor. Av vad som under ärendets behandling inom riksdagen förekom framgår, att skälet mot beviljande av det högre anslaget varit icke ett underkännande av behovet därav utan fastmer endast en önskan att fortfarande avvakta det väntade omorganisationsförslaget, innan anslaget höjdes.

De sakkunniga hava beräknat, att ovanberörda ordinarie anslag skulle för att uppnå full kompensation för penningvärdets fall ökas med inemot 150 procent eller till 5,250,000 kronor, men hava de stannat vid att föreslå en ökning med 100 procent, varigenom anslaget skulle uppgå till 4,200,000 kronor, vilket om det tillfälliga anslaget frändroges motsvarade en ökning av 1,418,000 kronor. Lantbruksstyrelsen har i ärendet uttalat, att styrelsen såsom oömgångliga förutsättningar för genomförandet av ett utav styrelsen från de sakkunnigas förslag i vissa avseenden avvikande förslag till omorganisation av hushållningssällskapen betraktade bland annat en ökning av nu utgående understöd av statsmedel till uppehållande av deras verksamhet i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag i sådant avseende.

Det torde sålunda för hushållningssällskapen och därmed i viss mån indirekt för staten själv, vars intressen dessa hava att i stor utsträckning tillgodose, vara en fråga av stor betydelse, att sällskapen särskilt efter den ifrågavarande förändrade organisationen hava till sitt förfogande tillräckliga anslagsmedel.

— — — — —

Vad angår statens bidrag beträffande själva verksamheten, vars upprätthållande i önskvärd omfattning efter det nya organisationsförslaget med dess begränsning i viss mån av sällskapens rörelsefrihet torde bliva mera beroende av statsmakternas understöd, synes, med hänsyn till statens större möjlighet att enligt detsamma öva ett kontrollerande inflytande, staten kunna med så mycket större förtroende lämna i sällskapens hand de ökade anslagsmedel, som av allt att döma torde komma att visa sig erforderliga.»

De av jordbruksutskottet sålunda gjorda uttalandena synas utskottet fortfarande äga full giltighet.

Med hänsyn härtill har utskottet kommit till den uppfattningen, att det extra anslaget till hushållningssällskapen efter den nya organisationens genomförande — såvitt i närvarande stund kan bedömas — i varje

fall icke utan att äventyra de fördelar som med denna omorganisation avses att vinnas torde böra sättas till lägre belopp än det hittills varande extra anslaget eller 682,000 kronor. Den stegring i penningvärdet, som eventuellt kan förväntas hava inträtt vid tiden för organisationsförslagets genomförande, torde ock säkerligen komma att uppvägas av de ökade kostnader, vilka på sätt i det föregående antytts torde föränledas av detsamma. Utskottet har vid bedömande av denna fråga jämväl haft sin uppmärksamhet riktad på önskvärdheten av att vid ett antagande av de nu likaledes föreslagna ändrade grunderna för fördelning av det allmänna anslaget till hushållningssällskapen så stort anslag stode till förfogande, att intet sällskap därigenom finge vidkännas sådan direkt minskning i förut tilldelade statsbidrag, som kan medföra tillbakagång i den hittills bedrivna verksamheten.

Vidkommande nyssnämnda förslag till ändrade grunder för fördelning av hushållningssällskapens anslagsmedel har i ett flertal, förut nämnda motioner hemställts om åtgärder i syfte att förebygga, att vissa hushållningssällskap genom antagande av samma förslag skulle lida befarad minskning i till dem utgående statsbidrag. Utskottet har icke förbiset, att olägenheter uti av motionärerna antydd riktning kunna komma att uppstå. Utskottet vill emellertid erinra, att såsom ovan berörts verkningarna i sådant avseende av de nya fördelningsgrunderna givetvis komma att bliva beroende av storleken av till buds stående anslagsmedel. Vid sådant förhållande och då utskottet finner sig övertygat om nödvändigheten att i samband med omorganisationen genomföra sagda fördelningsgrunder, vilka synts utskottet byggda på riktiga och rättvisa principer, kan utskottet icke förorda någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Tillfälligt anslag för 1923.

Utskottet övergår nu till frågan om behovet av extra anslag för innevarande år.

Såsom i statsverksproposition (punkt 78) erinrats, har riksdagen för ettvarrt av åren 1920—1922 till beredande av bidrag åt sällskapen, utöver ordinarie anslagsmedel av 2,100,000 kronor, beviljat ett extra anslag av 682,000 kronor att utgå dels med hälften av grundbidraget eller 5,000 kronor till varje sällskap, dels ock med 30 procent av bidrag, som icke är grundbidrag. Av statsfinansiella skäl har Kungl. Maj:t ansett sistnämnda anslag för år 1923 böra begränsas till 249,000 kronor. Härmed har avsetts att bereda sällskapen tilläggsanslag med en fjärdedel av grundbidraget, 10,000 kronor, eller alltså med 2,500 kronor till varje sällskap och tillhopa 65,000 kronor, dels ock med 10 procent av

det bidrag, 1,840,000 kronor, som icke är grundbidrag, eller således med 184,000 kronor.

I sina förenämnda motioner hava herr Gustafsson, Karl, m. fl., och herr Jönsson m. fl. hemställt, att ifrågavarande anslag måtte jämväl för innevarande år utgå med oförändrat belopp, 682,000 kronor.

I likhet med motionärerna anser utskottet synnerligen betydelsefullt, att hushållningssällskapens verksamhet i möjligaste mån må kunna upprätthållas i samma utsträckning, som hittills ägt rum. Det synes jämväl utskottet ur denna synpunkt betänkligt att förorda en minskning av anslagsbeloppet. Med hänsyn till föreliggande statsfinansiella svårigheter lär emellertid en reducering av anslagssumman för närvarande näppeligen kunna undvikas. Denna synes dock utskottet icke böra ske i den av Kungl. Maj:t föreslagna omfattning, utan har utskottet ansett sig böra förorda, att anslaget bestämmes till ett belopp av 433,000 kronor, varigenom sällskapen skulle beredas bidrag, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, med ytterligare 10 procent av det bidrag, som icke är grundbidrag, eller således med 184,000 kronor.

I anslutning till det ovan anförda och då utskottet i övrigt icke har något erinra mot Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må med avslag å motionerna I: 186 och 187

dels antaga härvid fogat förslag till förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap (Bilaga A) och därvid såsom yttrande över likaledes härvid fogat förslag till kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation (Bilaga B) hänvisa till de ovan gjorda uttalandena rörande sistnämnda förslag;

dels medgiva, att från och med 1925 må av nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar i fråga om sådant extra sammanträde med hushållningssällskap, varom Kungl. Maj:t förordnat, till envar därvid närvarande röstberättigad utgå dagtraktamente för en sammanträdesdag jämte ersättning för resekostnader till och från sammanträdet, allt enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde;

dels ock antaga härvid fogat förslag till förordning angående fördelning av allmänt anslag till hushållnings-

sällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel (Bilaga C);

2) att riksdagen må såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen för kalenderåret 1923, att utgå enligt av utskottet angivna grunder, anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra anslag av 433,000 kronor,

3) att motionerna I: 38, 178 och 180 samt II: 78, 247 och 248 må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört.

Stockholm den 15 maj 1923.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Persson, Nils**, *Hellström, P.*, *Dalberg, Eriksson* i Ljusdal, greve *Wachtmeister, Lundell**, *Andersson, E. B.* och *Gabrielsson*;

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, greve *Hamilton, Hedlund* i Östersund, *Andersson* i Grimbo*, *Aarnseth, Hedlund* i Häste och *Björk*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

av herr *Lundell*, som ansett

dels, att införandet av den proportionella valmetoden för hushållningssällskapens vidkommande ej bör ifrågakomma, varför 11 § andra stycket bort lyda:

»Val av personer för dylik beredning sker med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skilje lotten»

samt att 12 § 2 mom. bort lyda:

»Val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskottet sker med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skilje lotten»,
dels ock, att 17 § bort hava följande lydelse:

Förvaltningsutskottet består av
hushållningssällskapets ordförande, vice ordförande och sekreterare,
vilka utöva samma befattningar inom utskottet, samt
högst 9 därtill av hushållningssällskapet bland dess ledamöter för
en tid av högst fyra år valda ledamöter.

För envar av de valda ledamöterna väljes minst en suppleant.

av herrar *Nilsson* i Tånga, *Dahlberg*, *Eriksson* i Ljusdal, *Aarnseth* och *Björk*,

som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts förslag rörande det tillfälliga anslaget till hushållningssällskapen samt

av herrar *Gabrielsson* och *Hedlund* i Häste, som ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att med bifall till motionerna I: 38 och II: 78 såsom tillfälligt anslag till hushållningssällskapen för kalenderåret 1923 att utgå enligt för 1922 gällande grunder anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra anslag av 682,000 kronor.

Bilaga A.**Förslag**

till

förordning angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap.

Häri genom förordnas, att hushållningssällskap, som från och med den 1 januari 1925 vill komma i åtnjutande av statsbidrag för sin verksamhet, skall äga stadgar, som fastställts av Kungl. Maj:t.

För att erhålla dylik fastställelse, skola stadgarna vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

På Kungl. Maj:t må dock ankomma att, där särskilda skäl därtill föranleda, medgiva hushållningssällskap att, utan hinder av vad sålunda stadgats, för kalenderåret 1925 komma i åtnjutande av statsbidrag.

Bilaga B.**Förslag**

till

kungörelse med allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

Häri genom förordnas, att hushållningssällskaps stadgar för att kunna fastställas till efterrättelse från och med den 1 januari 1925 skola vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation.

*Ändamål, verksamhetsområde och ledamotskap.***1 §.**

Hushållningssällskaps ändamål är att främja lanthushållningen och därtill hörande binärningar ävensom fiske och hemslöjd.

Hushållningssällskap skall till verksamhetsområde hava visst län, dock att dels Kalmar län och Älvsborgs län må vart för sig uppdelas

i två hushållningssällskap dels ock Stockholms län och Stockholms stad må hänföras till samma hushållningssällskap.

Angående hushållningssällskaps uppdelning i underavdelningar stadgas i 27 §.

2 §.

Envar kommunalt röstberättigad, vilken idkar i 1 § omförmäld näring, äger, efter därom gjord, av ledamotsavgift åtföljd skriftlig anmälan, inträda såsom ledamot i hushållningssällskap, inom vars område näringen idkas.

Hushållningssällskap äger därjämte genom val medelst enkel röst-övertikt utse ledamöter i sällskapet.

3 §.

Ledamot skall till hushållningssällskapet erlägga avgift antingen årligen med högst tre kronor eller en gång för alla med lägst tjugu gånger den årliga avgiften.

Hedersledamot och korresponderande ledamot må befrias från erläggande av ledamotsavgift.

Annan avgift må hushållningssällskap ej påföra ledamot.

4 §.

1 mom. Ledamot, som utträder ur hushållningssällskap, är skyldig att erlägga ledamotsavgift för det kalenderår, varunder utträdet sker.

2 mom. Ledamotskap vare förverkat, därest ledamot underlåter att erlägga ledamotsavgift sist inom en månad från dag, som härför bestämts i ledamoten skriftligen delgiven betalningsanmodan, förklaras omyndig, eller genom laga kraftvunnet utslag ådömes sådan straffpåföljd, som angives i 2 kap. 19 § strafflagen.

Beslutanderätt och sammanträden.

5 §.

1 mom. Hushållningssällskaps beslutanderätt skall, i den mån den ej tillkommer sällskapets förvaltningsutskott, utövas å hushållningssällskapets sammanträden av valda ombud jämte förvaltningsutskottets ledamöter.

2 mom. Ombuden, vilka väljas till antal och på sätt, varom förmäles i 13—16 §§, benämnas lantbruksombud.

3 mom. Angående förvaltningsutskott, som är hushållningssällskaps styrelse, stadgas i 17—20 §§.

4 mom. Vid hushållningssällskaps sammanträde äger varje lantbruksombud eller ledamot i förvaltningsutskottet en röst. Ledamot i förvaltningsutskott må dock icke deltaga i val av revisorer för granskning av förvaltning, för vilken han är ansvarig, eller i beslut om ansvarsfrihet för sådan förvaltning.

6 §.

1 mom. Hushållningssällskap skall årligen på därom i stadgarna angiven tid hålla ordinarie sammanträde.

2 mom. Extra sammanträde hålles, då förvaltningsutskottet finner sådant erforderligt eller då Kungl. Maj:t därom förordnar.

3 mom. Kungörelse om hushållningssällskaps sammanträde skall utfärdas av ordföranden och införas i en eller flera av länets mest spridda tidningar, i fråga om ordinarie sammanträde minst två månader och i fråga om annat sammanträde minst en månad före den dag, då sammanträdet skall börja. Ordföranden åligger därjämte att i god tid förut och minst en vecka före sammanträdet början låta tillsända varje lantbruksombud och ledamot av förvaltningsutskottet meddelande om plats och tid för sammanträdet, avtryck av förvaltningsutskottets framställningar och väckta motioner samt föredragningslista över förekommande ärenden, vilken, i den mån så är möjligt, skall upptaga förvaltningsutskottets förslag i varje ärende.

Sådan fullständig föredragningslista samt tillhörande framställningar och motioner skola senast vid sammanträdet öppnande i erforderligt antal finnas tillgängliga å sammanträdeslokalen.

7 §.

Motion skall för att kunna upptagas till behandling vid ordinarie sammanträde ingivas till förvaltningsutskottet senast 45 dagar före sammanträdet början.

8 §.

1 mom. Med undantag för fall, som i 2 mom. angives, må följande ärenden upptagas och avgöras allenast vid hushållningssällskaps ordinarie sammanträde:

- 1) inval av ledamöter;
- 2) val av ordförande och vice ordförande;
- 3) val av ledamöter i förvaltningsutskottet och suppleanter för dem;
- 4) val av revisorer och suppleanter för dem;
- 5) fastställande av utgifts- och inkomststat samt i övrigt beslut om utgifter, i den mån detta ej anförtrots åt förvaltningsutskottet;
- 6) avgivande av förslag i fråga om antalet lantbruksombud för hushållningssällskapet;
- 7) indelning i valkretsar;
- 8) bestämmande av antalet underavdelningar och området för envar av dessa;
- 9) fastställande av stadgar för underavdelningar; samt
- 10) förslag till ändring av sällskapets stadgar.

2 mom. Kungl. Maj:t äger föreskriva, att vid extra sammanträde, varom Kungl. Maj:t förordnat, skall behandlas ärende, som i 1 mom. angives.

9 §.

Vid hushållningssällskaps sammanträde, vars förhandlingar äro offentliga, äger envar ledamot av sällskapet rätt att yttra sig.

Landshövding i länet, som ej är ledamot, äger ändock deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Är ej landshövding tillsatt eller förordnad eller har han förhinder, äger den i tjänsten äldste avdelningschefen i länsstyrelsen sagda rätt.

10 §.

Hushållningssällskap må ej fatta beslut, därest icke minst hälften av de enligt 5 § 1 mom. röstberättigade äro närvarande.

Om av sådan anledning beslut ej kan fattas i ärende, som avses i 8 § 1 mom. under 2)—10), skall för ärendets förnyade behandling sammanträdet ajourneras till viss bestämd dag, därvid tillstädeskommande röstberättigade avgöra ärendet. Till sådant ajournerat sammanträde åligger det ordföranden att låta skriftligen kalla samtliga lantbruksombud och ledamöter i förvaltningsutskottet med angivande av förekommande ärende och de tillstädeskommandes rätt att avgöra detsamma.

11 §.

Finnes hushållningssällskap ärende vara av den beskaffenhet, att före avgörandet ytterligare beredning erfordras, må ärendet för sådan beredning överlämnas till särskilt utsedda personer.

Skola två eller flera personer utses för dylik beredning, sker valet proportionellt, därest sådant äskas av minst så många närvarande röstberättigade, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga närvarande röstberättigades antal delas med det antal personer, valet avser, ökat med 1. Då valet sker proportionellt, skall iakttagas vad om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. är föreskrivet.

12 §.

1 mom. Vid sammanträde skall omröstning ske öppet, dock att, där i fråga om annat val än inval av ledamot någon röstberättigad eller eljest en tiondel av närvarande röstberättigade det äskar, omröstningen skall förrättas med slutna sedlar.

2 mom. Val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskott skall ske proportionellt, därest sådant äskas av minst så många närvarande röstberättigade, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga närvarande röstberättigades antal delas med det antal personer, valet avser, ökat med 1. Då valet sker proportionellt, skall iakttagas vad om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. är föreskrivet.

Vid val av ledamöter och suppleanter i förvaltningsutskottet må olika avgångstid ej bestämmas. Då ledighet efter ordinarie ledamot uppstår, skall vederbörande suppleant tjänstgöra intill mandattidens utgång.

3 mom. För att gälla såsom hushållningssällskaps beslut erfordras i följande ämnen, att två tredjedelar av de röstande förena sig om beslutet:

- 1) beviljande av anslag till nya ändamål och behov;
- 2) beslutande av utgift, som förvaltningsutskottet avstyrkt; samt
- 3) höjande av utgiftsbelopp, som förvaltningsutskottet föreslagit.

Lantbruksombud.

13 §.

Efter förslag av hushållningssällskap fastställer Kungl. Maj:t tills vidare för viss tid antalet lantbruksombud för sällskapet med hänsyn till

dess ledamotsantal samt folkmängd inom och areal av sällskapets område, varvid iakttages, att antalet lantbruksombud icke må utan vägande skäl väsentligt avvika från antalet landstingsmän inom länet.

14 §.

1 mom. För val av lantbruksombud har hushållningssällskap att för samma tid, för vilken Kungl. Maj:t bestämt antalet ombud, indela sällskapets område i valkretsar, var och en bestående av en eller flera underavdelningars områden. Underavdelnings område må, där så erfordras med hänsyn till särskilda lokala förhållanden, uppdelas i val-distrikt.

2 mom. För varje lantbruksombud väljes minst en suppleant.

3 mom. Lantbruksombud och suppleanter väljas för en tid av högst fyra år.

15 §.

Rösträtt vid val av lantbruksombud äger envar inom valkretsen kommunalt röstberättigad ledamot av hushållningssällskapet, dock ej sådan betalande ledamot, som senare än två månader före valet betalt första ledamotsavgiften.

Valbar till lantbruksombud är envar röstberättigad ledamot.

16 §.

1 mom. Kungörese om förrättande av val av lantbruksombud skall utfärdas av förvaltningsutskottet samt i god tid förut och minst en vecka före den dag, då valet skall ske, införas i en eller flera av länets mest spridda tidningar. Samtidigt med utfärdandet av kungörelsen tillställer förvaltningsutskottet varje valförrättare förteckning över de enligt 15 § röstberättigade ledamöter, som tillhöra valkretsen, respektive valdistriktet (röstlängd)

2 mom. Val av lantbruksombud sker med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skiljer lotten.

I valkrets med flera valdistrikt verkställs sammanräkningen vid offentlig, i god tid förut kungjord förrättning av en av förvaltningsutskottet utsedd nämnd.

3 mom. Vid val av lantbruksombud föres protokoll. Sedan val ägt rum, åligger det valförrättaren att omedelbart till förvaltningsutskottet insända valprotokollet.

Förvaltningsutskott och befattningshavare.

17 §.

Förvaltningsutskottet består av hushållningssällskapets ordförande, vice ordförande och sekreterare, vilka utöva samma befattningar inom utskottet, en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot, samt högst 8 därtill av hushållningssällskapet bland dess ledamöter för en tid av högst fyra år valda ledamöter.

För envar av de valda ledamöterna väljes minst en suppleant.

Kungl. Maj:t äger jämväl utse suppleant för den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten.

18 §.

Annan hushållningssällskapets befattningshavare, än ovan nämnts, må icke vara ledamot eller suppleant i utskottet.

19 §.

Förvaltningsutskottet åligger,

att med uppmärksamhet följa utvecklingen av i 1 § angivna näringar och verka för deras förkovran samt att i sådant syfte för hushållningssällskapet framlägga förslag i frågor, som falla inom området för sällskapets verksamhet;

att handhava sällskapets ekonomiska angelägenheter och att uppgöra förslag till inkomst- och utgiftsstat;

att bereda alla ärenden, innan de överlämnas till hushållningssällskapets avgörande;

att ombesörja verkställandet av hushållningssällskapets beslut;

att avgiva av statens verk och myndigheter begärda yttranden och uppgifter ävensom lämna biträde för införskaffande genom sällskapets underavdelningar av uppgifter till jordbruksräkningar och jordbruksstatistik i övrigt;

att, under iakttagande av vad i 21 § stadgas, tillsätta sekreterare; samt

att tillsätta skattmästare och övriga befattningshavare.

20 §.

Förvaltningsutskottet må ej fatta beslut, därest icke minst två tredjedelar av dess samtliga ledamöter äro närvarande.

21 §.

Då sekreterartjänst hos hushållningssällskap skall tillsättas, förklarar förvaltningsutskottet tjänsten till ansökning ledig, med föreläggande av viss tid, icke understigande 30 dagar, inom vilken ansökningar skola vara inkomna till utskottet.

Bland de sökande uppsätter förvaltningsutskottet på förslag tre, därest så många sökande finnas, varefter förslaget och tillhörande ansökningshandlingar insändas till lantbruksstyrelsen.

Ej må någon antagas till sekreterare, som icke med hänsyn till teoretiska kunskaper och praktisk erfarenhet förklarats till platsen kompetent av lantbruksstyrelsen eller, efter besvär över av lantbruksstyrelsen meddelat beslut, av Kungl. Maj:t.

Resekostnads- och traktamentsersättning.

22 §.

1 mom. Envar vid hushållningssällskaps ordinarie sammanträde närvarande röstberättigad åtnjuter ej mindre ersättning för resekostnaden fram och åter än även dagtraktamente dock för högst tre sammanträdesdagar årligen allt enligt samma grunder, som gälla för landstingsmän vid landstingssammanträde.

2 mom. Har Kungl. Maj:t enligt 6 § 2 mom. förordnat om extra sammanträde, åtnjuter envar därvid närvarande röstberättigad efter samma grunder, som i 1 mom i denna paragraf angives, dagtraktamente under en sammanträdesdag jämte ersättning för resekostnaden till och från sammanträdet.

3 mom. Ersättning enligt 2 mom. gäldas direkt av statsmedel.

23 §.

Ledamot eller suppleant i förvaltningsutskottet ävensom revisor eller revisorssuppleant åtnjuta vid fullgörande av sitt uppdrag dagtraktamente och resekostnadsersättning efter enahanda grunder, som angivits i 22 §, dock att åtnjutande av dagtraktamente ej är begränsat till visst antal dagar.

Revision.

24 §.

1 mom. Hushållningssällskaps räkenskaper och förvaltning skola granskas av två eller flera revisorer.

En av revisorerna skall förordnas av vederbörande länsstyrelse. Landsting, som beviljat anslag till hushållningssällskap, äger utse en revisor. Övriga revisorer väljas av hushållningssällskapet.

För envar revisor må jämväl utses suppleant.

2 mom. Avskrift av revisionsberättelse skall av förvaltningsutskottet omedelbart efter berättelsens avgivande tillställas lantbruksstyrelsen.

Protokoll och årsberättelse.

25 §.

Vid hushållningssällskaps och förvaltningsutskotts sammanträden skall föras protokoll.

Protokollet skall innehålla förteckning å de vid sammanträdet närvarande röstberättigade samt i korthet angiva beskaffenheten av varje föredraget ärende och det beslut, som fattats däri, ävensom, där omröstning ägt rum, uppgift om huru röstningen utfallit. Röstberättigad, som vid besluts fattande tillhört minoriteten, äger rätt att få detta antecknat till protokollet. I övrigt står det varje röstberättigad öppet att senast vid protokollets justering skriftligen anföra de skäl, på vilka vederbörande stöder sin mening, och skola sådana anföranden bifogas protokollet.

Protokoll skall justeras av ordföranden och två därtill utsedda justeringsmän inom femton dagar från sammanträdet avslutande.

26 §.

Hushållningssällskap åligger att varje år före utgången av april månad till lantbruksstyrelsen avgiva berättelse över de av sällskapet under föregående år vidtagna åtgärder till främjande av lanthushållningen och därtill hörande binäringar ävensom fiske och hemslöjd, vid vilken berättelse skola fogas uppgifter rörande sällskapets ekonomi, avfattade å räkenskapstablå enligt av lantbruksstyrelsen fastställt formulär.

Underavdelningar.

27 §.

Underavdelning av hushållningssällskap skall inrättas i varje socken eller, där särskilda lokala förhållanden så påkalla, annat motsvarande område.

Dessutom må för härad, tingslag eller motsvarande område i enlighet med närmare bestämmelser i sällskapets stadgar inrättas högre underavdelning.

28 §.

Underavdelnings ändamål är att inom sitt område främja hushållningssällskapets verksamhet i enlighet med de bestämmelser, som finnas intagna i hushållningssällskapets stadgar eller eljest blivit av hushållningssällskapet fastställda.

Underavdelning har att lämna biträde vid jordbruksräkningar ävensom vid insamlande av uppgifter i övrigt för jordbruksstatistiken.

29 §.

Underavdelning väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

30 §.

Om underavdelnings sammanträde åligger det avdelningens ordförande att i god tid förut och minst en vecka före sammanträdet på lämpligt, i stadgarna angivet sätt meddela avdelningens ledamöter.

Vid underavdelnings sammanträde skall föras protokoll, som av ordföranden och två därtill utsedda justeringsmän skall justeras inom femton dagar från sammanträdet avslutande.

Matrikel.

31 §.

För varje hushållningssällskap skall finnas en fullständig och tillförlitlig matrikel, upptagande de olika underavdelningarna och de sällskapets ledamöter, som tillhöra varje avdelning.

Besvär.

32 §.

Ledamot av hushållningssällskap, som förmenar, att något sällskapets beslut fattats i strid mot de i sällskapets stadgar meddelade bestämmelser eller att val av lantbruksombud, i vilket ledamoten ägt deltaga, icke skett i föreskriven ordning, må däröver hos Kungl. Maj:t anföra besvär, som skola ingivas till jordbruksdepartementet inom 30 dagar, räknat från dagen för beslutets justerande.

33 §.

Ledamot av underavdelning, som förmenar, att något underavdelningens beslut fattats i strid mot underavdelningens eller hushållnings-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 10 saml. 25 häft. (Nr 44.)

sällskapets stadgar, må däröver hos förvaltningsutskottet anföra besvär inom 30 dagar, räknat från dagen för beslutets justerande.

Över förvaltningsutskottets beslut i anledning av besvär rörande tillämpningen av hushållningssällskapets stadgar, må besvär föras hos Kungl. Maj:t i den ordning 32 § stadgar om besvär över hushållningssällskaps beslut. Förvaltningsutskottets beslut över besvär rörande tillämpningen av underavdelnings stadgar må ej överklagas.

Förslag till stadgar och ändring däri.

34 §.

1 mom. Förslag till stadgar eller ändring däri skall, för att anses antaget av hushållningssällskap, hava godkänts vid två på varandra följande ordinarie sammanträden.

2 mom. Förslag, varom i 1 mom. sägs, ingives för erhållande av Kungl. Maj:ts fastställelse till jordbruksdepartementet.

35 §.

Utöver stadganden i överensstämmelse med de i 1—34 §§ härovan angivna grunder må i hushållningssällskaps stadgar intagas de ytterligare, emot samma grunder ej stridande bestämmelser, som med hänsyn till särskilda lokala förhållanden, sällskapet åliggande uppgifter eller eljest anses erforderliga.

Intill dess lantbruksombud blivit valda, utövas hushållningssällskaps beslutanderätt enligt för sällskapet förut gällande stadgar.

Genom denna kungörelse upphäves föreskrifterna i Kungl. Maj:ts brev till lantbruksstyrelsen den 28 oktober 1910 (bih. nr 79) angående förnyade allmänna grunder för hushållningssällskapens i riket organisation.

*Billaga C.***Förslag**

till

förordning angående fördelning av allmänt anslag till hushållningssällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

Häri genom förordnas som följer:

Vid fördelning av anslag, som av riksdagen beviljas för beredande av ersättning till hushållningssällskapen för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, skall så förfaras, att ett grundbelopp av 10,000 kronor tillföres varje hushållningssällskap samt att därefter av anslaget återstod *sex tiondelar* fördelas efter den med jordbruk och fiske sysselsatta folkmängden inom hushållningssällskapsområdena, *tre tiondelar* efter den övriga folkmängden inom samma områden, dock att, där stad inom hushållningssällskaps område har mera än 10,000 invånare, av överskjutande invånarantalet medräknas allenast tjugu procent, och *en tiondel* efter arealen av sällskapens områden.

Fördelning, som här avses, verkställs för tioårsperioder, börjande med 1925. Vid fördelningen beräknas folkmängden enligt senast hållna folkräkning.

Statskontoret har att under juli varje år utbetala ersättningsbeloppen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1925, från och med vilken dag förordningen den 15 juni 1922 (nr 299) angående allmänt anslag till hushållningssällskapen såsom ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel skall upphöra att gälla.